

BENCSIK KLAUDIA

Polgári Eljárásjogi Tanszék

Témavezető: dr. Varga István tanszékvezető habil. egyetemi docens

A CLASS ACTION EREDETE ÉS KIALAKULÁSA A POLGÁRI PERJOGI KODIFIKÁCIÓ TÜKRÉBEN

I. Bevezetés

PhD tanulmányaim és kutatásaim során a kollektív igényérvényesítési modellekkel foglalkozom mélyrehatóbban. Ez alkalommal a kollektív igényérvényesítési modellek, ezen belül a csoportperек forrásmodelljének, az amerikai class actionnek az elméleti és fogalmi hátterét, valamint kialakulását mutatom be röviden a magyar polgári perjogi kodifikáció tükrében.

A kollektív igényérvényesítés hazai jogrendszerbe történő bevezetése már régóta foglalkoztatja a magyar jogkereső közönséget. Ezt támasztja alá a 2010-es T/11332. törvényjavaslat megszületése is, mely a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. számú törvény (a továbbiakban: Pp) módosításáról szólt. Az indítvány a csoportos keresetindítás jogintézményét kívánta bevezetni a magyar jogba, ám a javaslat végül mégsem vált a magyar polgári eljárásjog részévé. Napjainkban a polgári perjogi kodifikáció kapcsán újra előtérbe kerül a jogintézmény magyarországi bevezetésének kérdése.

A jogkereső közönség az effajta igényérvényesítési eszköz neve hallatán azonnal az amerikai class action-re asszociál. Kétség nem férhet hozzá, hogy az Amerikai Egyesült Államok a szülőhazája fent nevezett jogintézménynek, azonban az Európai Unió számos országában is megtalálhatóak a kollektív igényérvényesítés egyes modelljei. Fentiekén túl a class action elméleti hátterének és eredetének bemutatását indokolja még a modell következetessége is, hiszen más jogrendszerekben letisztult szabályozási formákat kevésbé, sokkal inkább „hibrid modelleket” találunk.

Nyilvánvaló, hogy a kollektív igényérvényesítés hatékony szabályozása hazánkban is szükséges. Gondoljunk a Budapest Sportcsarnok tűzkárosultjaira, a „paprikahamisítás” károsultjaira, a 2010 őszén bekövetkezett vörösiszap-katasztrófa áldozataira. Mindhárom eseményt követően a jogélet aktív résztvevői ugyanazon kérdésekre keresték és keresik mai napig a választ. Megfelelő eszköz-e a hatékony kollektív jogérvényesítésre a Pp.-ben szereplő pertársaság jogintézménye? Szükség van-e egy alapjaiban új jogintézményre, mely lehetővé teszi a csoportos keresetindítást nagyszámú jogosult esetén? Ahhoz, hogy a helyes válaszokat megtaláljuk, más országok modelljeinek, ezek elméleti hátterének és részletszabályainak ismerete szükséges.

Álláspontom szerint hazánk számára megfelelő csoportos perlési modell még nem született meg. Nyilvánvaló, hogy nem egy adott ország szabályozási módszerét kell lemásolnunk, új

egyedi koncepcióval kell előállnunk, hiszen a szabályozás sikeressége nem kizárólag a szabályozási mechanizmustól, hanem az azt körülvevő jogszabályi és kulturális környezettől is függ.¹ Elsődlegesen azonban az amerikai modellnek mint forrásnak, és e jogintézmény elméleti hátterének, valamint kialakulásának bemutatása szükséges ahhoz, hogy megalapozzuk az új csoportos perletről szóló szabályozási koncepció létét.

II. A kollektív igényérvényesítési modellek elméleti háttere

A jogintézmény szabályozásának indokai jórészt azonosak. Egyes nemzeti jogalkotók és egyes nemzetek jogkereső közönsége felismerte, hogy szükség van olyan jogi eszközre, mely maradéktalanul alkalmas arra, hogy a csekély mértékű polgári jogi igényeket is eredményesen érvényesíteni tudják.

Az indok megértéséhez a perlekedés gazdaságtanát kell elővennünk. Csekély jelentőségű követelések alatt olyan polgári jogi igényeket értünk, melyekben a jogalany számára a pereskedésből várható előnyök nem haladják meg az azzal járó, várható hátrányokat, tehát a tényleges kiadásokat, és a kapcsolódó kellemetlenségeket. Figyelembe kell ugyanis venni a per sikeres kimenetelének a kockázatát, hiszen a bizonytalansági tényezőt nem zárhatjuk ki teljes mértékben.² Ezzel összefüggésben vizsgálendő a várható perköltség és a pertárgy értékének aránya. Ha a pertárgy értéke elhanyagolható a várható perköltséghez képest, nem biztos, hogy a pereskedés hasznos megoldást jelent.

A bevételek és kiadások közgazdaságtani párosán túl számolnunk kell egyéb kellemetlenségekkel is. Értem ez alatt a perek elhúzódásának lehetőségét, a peres eljárással járó egyéb kötelezettségeket (pl. adminisztrációs teher, bíróság előtti megjelenési kötelezettség). A hagyományos bírósági út a legtöbb ember számára azon túl, hogy lassú és költséges procedura, túlbonyolított, elavult eljárást, valóságos tortúrát is jelent.³

Fentiek mellett a kollektív igényérvényesítés előnyének tekinthető az a megállapítás, melyre az egyik Eurobarometer felmérés jutott: az eredmények tanúsága szerint a megkérdezettek 76 százaléka nagyobb hajlandóságot mutat igényérvényesítésre, ha azt másokkal együtt teheti meg. A harmadik évezredre jellemző tendencia e mutató emelkedése.⁴

A kollektív igényérvényesítés lehetővé teszi továbbá, hogy egy felperesnek sem kell lemondania a jogi képviselő lehetőségéről. A kollektív igényérvényesítés során hozott döntés a vesztes alperes jövőbeni magatartására is kedvező hatással lehet, elrettentheti a további jogsértésektől, hiszen a keresetek aggregációja miatt komoly összegű kártérítést ítélhet meg a bíróság a jogosultaknak.

Az effajta perlési módozatok az alperesi oldalon állók számára is szolgálnak előnyökkel: a csökkenő perköltség és a gyors lefolyású perek mellett a kollektív igényérvényesítés által az együttesen eljáró felperesek mindegyikére kiterjedő kötőerejű ítélet születhet, a követelések

¹ [A csoportos igényérvényesítés perspektívái a magyar jogban – Beszámoló a Polgári Eljárásjogászok Klubjának rendezvényéről](http://www.jogiforum.hu/hirek/23819) (<http://www.jogiforum.hu/hirek/23819>) (2011. november 10.)

² NAGY 2011164.

³ ARANYI 2010 49.

⁴ Zöld Könyv a kollektív fogyasztói jogorvoslatokról, Európai Unió Bizottsága, COM (2008) 794, 2008, 7.

ítélt dologgá válása pedig segíti az alperesi oldalon állókat a peres kiadások megtervezésében és a „tiszta lappal folytatásban”.

A jogintézmény módszere az igazságszolgáltatás számára is kétség kívül előnyös hatásokkal járhat. A perek felgyorsulását, a bíróságok terheinek csökkentését, az adminisztratív költségek visszafogását és az ítélkezési gyakorlat nagyobb koherenciáját szolgálhatja.⁵

A kollektív jogérvényesítés számtalan előnye mellett szót kell ejteni a jogintézmény hátrányairól is. Potenciális hátrányként jelentkezhet a tényleges kompenzáció hiánya, mely az együttesen perlők egymás közötti versengéséből következhet. Sokan a perköltségek emelkedésétől és az eljárások idejének meghosszabbodásától is tartanak. Nehézségekbe ütközhet az azonos vagy hasonló helyzetben lévő jogosultak felkutatása, azaz a csoport kialakítása. Továbbá a szakirodalom képviselőinek egy része szerint a kollektív kereset nyomásgyakorlási eszközzé válhat, alkalmas lehet az alperesi oldalon álló vállalkozások zsarolására. A nagy összegű kártérítési perek veszélyeztethetik a vállalkozások fizetőképességét. Végül az igazságszolgáltatás képviselői attól tartanak, hogy számolni kell a megalapozatlan kollektív keresetek tömegével.⁶

Az amerikai classaction elméleti hátterében is javarészt a fenti tényezők állnak. Fentiekén túl három szempontot kell újra vagy újfent kiemelni. Az egyik az amerikai csoportper reprezentatív jellegét emeli ki, melynek fontosságát már 1853-ban elismerték a Smith et al. v. Swormstedt et al. ügy során: „*Olyankor, amikor a perben számos érdekelt fél van, jogaik és kötelezettségeik függenek a halálozás vagy egyéb dolgok okozta változásoktól, vagy máskülönben nem volna lehetséges – komoly nehézségek nélkül –, hogy mindenki félként vegyen részt az eljárásban; s ez gyakran akadályozná a per tárgyalásig való végigvitelét. Az egyszerűség kedvéért tehát és az igazságtalanságot mellőzve, a bíróság engedélyezi a felek egy része számára, hogy az azonos érdekű testület egészét képviselje, és a határozat ugyanúgy köti majd őket, mintha mindenki a bíróság előtt lenne*”. Azonban mivel a class action elsősorban eljárásjogi jogintézmény, s nem képviseletet szabályozó, fontos, hogy a képviselő felek csak érdekeltnek lehetnek, így garantálva azt, hogy adekvát képviseletet látnak majd el az ügyben.

Az amerikai class action másik nagy előnye, hogy hatékonyan biztosítja a csekély igényrel rendelkező felek számára a bírósághoz való hozzáférést. Vitathatatlan az efféle perek korábban már említett gazdasági előnye, valamint a perlekedési kedv növelése is.

Harmadjára, van egy különös szerepe is az Amerikai Egyesült Államok class actionjének, ez pedig a közösségi érdek előmozdítása az ún. private-attorney funkció keretében. Ilyen esetekre a Kongresszus olyan törvényt fogadott el, mely lehetővé teszi, hogy a pernyertes fél sikeres kollektív igényérvényesítés esetén még az ésszerű ügyvédi díj megtérítését is követelje, részlegesen megfordítva ezzel az amerikai típusú költségviselést, mely szerint minden fél a saját maga költségét viseli.⁷

⁵ SZABÓ – BELÉNYESI 2008. 310.

⁶ ARANYI 2010. 51.

⁷ UDVARDY 2013. 452-459.

Az előnyök és hátrányok összevetését követően belátható, hogy szükség van olyan szabályozásra, mely mérsékli azokat a kockázatokat, melyek a csekély mértékű polgári jogi igények érvényesítésével járnak. Erre kiváló megoldás lehet az a perlési forma, mely lehetővé teszi a kollektív perlést úgy, hogy a perköltség mérsékléséhez vezet, s a méretgazdaságossági előnyökön túl az sokszor elhúzódó pereskedéssel járó egyéb terheket is csökkenti.⁸

A fenti perjogi alapprobléma megoldására születtek meg a kollektív igényérvényesítés különböző modelljeit megvalósító jogintézmények. Főként a fentiek indokolták az amerikai jogintézmény megszületését is.

III. A class action fogalma

A szabályozás indokoltságának hasonló jellegéből adódik, hogy a jogszabályok felépítése és tartalma azonos koncepción alapul. Több ország ilyen jogintézményeit megismerve megalkotható a kollektív igényérvényesítések fogalma, melynek egyik típusát alkotják a csoportperek, ezen belül a class action.

A kollektív igényérvényesítések során:

- nagyszámú jogosult,
- egyéenként csekély mértékű polgári jogi igényét,
- egy eljárásban,
- ugyanazon alperessel szemben,
- hasonló vagy azonos ténybeli és jogi alapon,
- együttesen kívánja érvényesíteni.

Habár a fenti elemeket a különböző, a tárgyalt jogintézményre vonatkozó definíciók többnyire tartalmazzák, a témához kapcsolódó fogalmi rendszer nem egységes. Többször ugyanabban az értelemben használják kollektív igényérvényesítés, kollektív jogorvoslati mechanizmus, csoportos igényérvényesítés, csoportper fogalmakat. Nem ritka az Egyesült Államok class actionjének csoportos perléssel történő azonosítása sem. Megállapíthatjuk, hogy a magyar jogirodalomban nem alakult ki a kollektív igényérvényesítési mechanizmusok kellően egzakt rendszerezése.

Másfelől, ha a tételes jogi szabályozás területére lépünk, újabb szempontokat állapíthatunk meg. Ezek a tárgykörök azon túl, hogy a szabályozás vezérfonalát megadják, az együttes perlés modelljeinek csoportosítására is szolgáltatnak szempontokat. Ezek alapján a rendszerben négyféle csoportosítást alakítottam ki. Az első szempont az igényérvényesítés helye, a második az igényérvényesítés célja, a harmadik a perindítási jogosultság hordozói, a negyedik pedig az együttes perlésben történő részvétel és a hozzájárulás jellege.

Az igényérvényesítés *helye* szerint megkülönböztetjük a rendes bíróságok előtt zajló kollektív igényérvényesítést, illetve egyes alternatív vitarendezési mechanizmusokat.

⁸ NAGY 2011 164.

Az igényérvényesítés *célja* szerint beszélünk közérdekű igényérvényesítésről és magánjogi jellegű igényérvényesítésről.

Az igényérvényesítésre *jogosultak* lehetnek a nem anyagi jogosultak, illetve az anyagi jogosultak.

A csoportosítás utolsó szempontja, az együttes perlésben történő részvétel⁹ alapján megkülönböztethetjük az ún. opt-in, az opt-out és a vegyes modelleket. Az opt-in modellek esetében a rendszer alapja, hogy valakinek ahhoz, hogy a csoport tagjai közé tartozzon – azaz hogy rá is kiterjedjen a perben megszülető ítélet vagy egyezség hatálya –, kifejezetten hozzá kell járulnia a perhez, meg kell hatalmaznia a csoportot képviselő szervet vagy a reprezentatív feleket.¹⁰ A csoportos igényérvényesítés efféle megvalósulása az európai kontinensen terjedt el. Az opt-out rendszer az opt-in modell ellentétjeként működik. Ebben a rendszerben a per kezdeményezésével vagy a pert engedélyező bírósági végzéssel minden érintett, azaz a csoport összes tagja részévé válik a pernek, a perben hozandó ítélet hatálya ki fog terjedni rá. Nincs szükség kifejezett meghatalmazásra, az egyes tagok kiléphetnek a csoportból, ilyen tartalmú nyilatkozat megtétele esetén.¹¹ Az opt-out rendszer az amerikai class action sajátossága.¹² A Rule 23-ban szabályozott class actionre főképp az angol és amerikai szakirodalom ad pontos definíciókat, a magyar szerzők közül kevesen vállalkoztak az amerikai csoportos per átfogó fogalmának megalkotására. A class action lényege, hogy egy adott csoport reprezentatív felei érvényesíthetik a csoport tagjainak követelését, anélkül azonban, hogy azoknak kifejezetten hozzá kellene járulniuk a keresethez, illetve a per megindításához. Lényegi jellemzője a jogintézménynek, hogy a csoport tagjai a csoportból kiléphetnek. Sajátos, a szabályozás általános, átfogó jellege, mind tárgyi értelemben, mind a szankció tekintetében.¹³

A fent ismertetett rendszer szerint tehát az amerikai class action olyan magánjogi jellegű kollektív igényérvényesítési modell, mely rendes bíróságok előtt zajlik, adott a lehetőség a csoportból történő kilépésre, és az igényérvényesítést az anyagi jogosultak kezdeményezik.

IV. Aclassaction eredete és kialakulása

A classaction hosszan tartó jogfejlődés eredménye.¹⁴ A jogintézmény első felbukkanása a középkorra tehető. Az első class action-szerű eljárást 1125-ben kezdeményezték. Akkoriban az ilyen eljárások során egy falu vagy egy mezőgazdasági közösség alkotta a csoportot. Az első csoportos keresetet 1309-ben nyújtották be a Discart vs. Otes ügyben. Akkoriban a Csatorna-szigetek gazdag földbirtokosa azt állította, hogy a földjei után a bérleti díjak és az

⁹ NAGY 2010. 93- 94.

¹⁰ NAGY 2008. 12.

¹¹ NAGY 2010. 94.

¹² Ez a modell fedezhető fel Ausztráliában és Kanadában is, valamint az európai kontinensen Spanyolországban és Portugáliában.

¹³ NAGY 2010 96.

¹⁴ YEAZELLI 1987.

egyéb követelések francia pénznemben illetik meg őt. Emiatt perelte be őt a földhasználók nagyobb csoportja.¹⁵

A jogintézmény gyökerei tehát az angolszász jogrendszerben keresendőek, egészen az angol equity jogig nyúlnak vissza. Ugyanis a csoportos igényérvényesítés létrehívását a méltányosság, mint etikai kategória jogi rangra emelése idézte elő. A valódi, kiterjedt jogvédelem garantálása érdekében került az equity-igazságszolgáltatásba a minden érdekelt félből álló pertársaság (*compulsory joinder*). Nehézségeket okozott azonban az, hogy minden olyan ügy kívül rekedt a bíróság elé vitt ügyek körén, melyben minden érdekelt fél bíróság előtti együttes megjelenése nem volt lehetséges. Ezen túlmenően amíg a common law bíróságok kötelező egyesítési szabályai enyhék voltak, addig a kancelláriai bíróságok az ügyek sokszorozódásának elkerülése végett kötelezővé tették a kapcsolódó igények egy eljárásban való érvényesítését. A kényszerű keresethalmazással azonban együtt járt az igazságtalanság és a renyhe igazságszolgáltatás olyan esetekben, amikor nagyszámú fél csatlakozása vált szükségessé. Ezért speciális dekrétumokat bocsátottak ki (*Bills of Peace*), amelyek egy képviselő számára lehetővé tették az ügy lefolytatását, s a döntés valamennyi tag számára kötelező volt.¹⁶

Ezen problémák kiküszöbölésének igényei vezettek el a class action kialakításához. Az amerikai jogintézmény kialakulása is fentihez hasonló utat járt be. Az Amerikai Egyesült Államokban az első csoportper 1833-ban indították, akkor még a Rule 48 alapján. A szabály alapján egy nagyobb csoport eljárhatott egyenként, abban az esetben, ha a csoport létszáma veszélyeztette az eljárás hatékonyságát. A Rule 48 hátránya az volt, hogy a csoport minden tagjának jelen kellett lenni a tárgyalások során. Később ezt a hátrányt küszöbölték ki a Rule 38 a XX. század fordulóján.¹⁷

Az Egyesült Államokban a mai értelemben vett class action már 1912-től lehetővé vált. Ekkoriban három, egymástól elkülönülő esete létezett. A true class action esetében a kereset magába foglalta minden csoporttag jogát, attól függetlenül, hogy a keresetben meg voltak-e nevezve.¹⁸ Az class action hybrid esetében több jog állt fenn egy adott dologra nézve. A spurious class action esetében a csoport tagjai több olyan jogért perlekedtek, melyet közös tény vagy jogi kérdés kötött össze, és e jogok egy keresetben érvényesíthetőek voltak. A class action fenti három esete azonban, főként az elhatárolási nehézségek miatt, nem felelt meg a gyakorlat követelményeinek.¹⁹

A class action szabályának alapjai 1938-ban váltak a Szövetségi Eljárásjogi Szabályzat részévé, majd a vonatkozó jogszabályokat jelentősen és átfogóan módosították az 1966-os novellával. Tehát a fentebb említett Rule 23 csak 2003-ban, kisebb módosítás után nyerte el maihoz nagyon hasonló formáját.²⁰ Ezt követően 2005-ben George W. Bush írta alá azt a

¹⁵ The history of class action lawsuits (http://www.ehow.com/facts_6789433_history-class_action-lawsuits.html) (letöltve: 2014. június 9.)

¹⁶ UDVARDY 2013. 457.

¹⁷ The history of class action-lawsuits (http://www.ehow.com/facts_6789433_history-class_action-lawsuits.html) (letöltve: 2014. június 9.)

¹⁸ The Federal Class Action Practice Manual: Historical Development and General Principles (<http://www.classactionlitigation.com/fcapmanual/chapter1.html>) (letöltve: 2012. január 5.)

¹⁹ GÁTOS 1992. 100-101.

²⁰ NAGY 2010. 96.

törvényt, mely a Class Action Fairness Act of 2005 nevet viseli. A jogszabálynak már a neve is mutatja, hogy célja, hogy megakadályozza az amerikai csoportper visszaélészerű, jogellenes alkalmazását.²¹

Egy amerikai bíróság maga is meg fogalmazta egy 1948-ban született ítéletében, hogy a class action a méltányosság találmányának tekinthető, ugyanis a class action megszületését az a gyakorlati szükségesség előzte meg, mely szerint nélkülözhetetlen egy olyan eljárásjogi eszköz, mely segítségével a nagyszámú peres felekből álló, közös érdekeltségű csoportok nem lesznek megakadályozva abban, hogy méltányos jogaikat érvényesíthessék.²²

V. Összegzés, az Európai Bizottság ajánlása

Az amerikai class action modell kialakulásának és elméleti hátterének ismertetése után egyetértek azzal, ahogy Réti László, a Budapesti Ügyvédi Kamara elnöke a 2010 februárjában kelt levelében fogalmazott. Véleménye szerint a csoportos perlés bevezetésével a jogalkotás a jogkereső közönség felé régóta fennálló tartozását törleszteni, mivel a csoportos igényérvényesítés sajátosságainak megfelelő eljárásrendek és intézményes garanciák hiányának következtében a kárvallottak tömegeit érintő ügyekben elnehezül a jogérvényesítés.²³ Belátható, hogy a class action eredete és elméleti háttere, és a szabályozás indokoltsága jórészt hazánk társadalmi és gazdasági helyzetében, valamint jogrendszerében is megállja a helyét.

2013. június 11. napján kiadott ajánlásában az Európai Bizottság is iránymutatást adott ahhoz, hogy az Európai Unió tagállamainak milyen kollektív igényérvényesítési mechanizmusokat kell kialakítaniuk. A Bizottság ajánlása felkéri a tagállamokat, hogy alakítsák ki a kollektív jogorvoslat nemzeti rendszerét, és közös európai elveket határoz meg, amelyet ezeknek a rendszereknek tiszteletben kell tartaniuk.

Az első elv szerint a tagállamoknak olyan kollektív jogorvoslati rendszert kell kialakítaniuk, amely lehetővé teszi a magánszemélyek és szervezetek számára, hogy az uniós jog által biztosított jogaik sérelme esetén a jogsértés megszüntetésére irányuló bírósági kereseteket indítsanak (ez a jogsértés megszüntetésére irányuló jogorvoslat), továbbá azt, hogy az ilyen jogsértések miatt elszenvedett kárért kártérítést követeljenek (ez a kártérítésre irányuló jogorvoslat), amikor ugyanazon jogellenes gyakorlat sok személynek okoz kárt.

A második elv alapján a tagállamoknak olyan kollektív jogorvoslati eljárásokat kell biztosítaniuk, amelyek tisztességesek, méltányosak, gyorsak és nem járnak olyan költségvonzattal, amely kizárná az eljárás igénybevételét.

²¹New Federal Legislation: The Class Action Fairness Act 2005: <http://www2.gtlaw.com/pub/alerts/2005/0302.asp> (letöltve: 2011. december 1.)

²²Montgomery Ward & Co. v Langer, 168 F. 2d 182, 187 (8th Cir. 1948)

²³RÉTI LÁSZLÓNAK, a Budapesti Ügyvédi Kamara elnökének, 2010 februárjában kelt, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumnak címzett levele, 1.

A harmadik elv tanúsága szerint a kollektív jogorvoslati rendszereknek főszabályként a részvétel kinyilvánításának elvén („opt-in”) kell alapulniuk, amelynek értelmében a felperes pertársaságok a tagok közvetlenül kinyilvánított hozzájárulása révén jönnek létre.

Negyedszer a Bizottság fontos eljárási biztosítékokat javasol annak érdekében, hogy a kollektív jogorvoslati rendszerekkel való visszaélés ne legyen kifizetődő. Így például ajánlatos, hogy a tagállamok ne tegyék tehetővé a sikerdíjat, amely ösztönözheti a visszaéléseket. Emellett a felperéseket képviselő szervezeteknek nonprofit jellegűeknek kell lenniük, annak biztosítása érdekében, hogy e szervezetek a tömeges károkozással járó helyzet miatt kárt szenvedők érdekei szerint járnak el. A visszaélésszerű pereskedés megelőzésének másik eszköze a büntető jellegű kártérítés tilalma, mivel az ilyen kártérítés általában erősíti a keresetekhez fűződő gazdasági érdekeket.

Ötödik elvként a kollektív perben a bíró számára kell biztosítani a központi szerepet; neki kell gondoskodnia az ügy hatékony kezeléséről, és különös figyelmet kell fordítania az esetleges visszaélések elkerülésére.

Végül az ajánlás ösztönzi az alternatív vitarendezési eljárást is, felszólítva arra, hogy e lehetőséget megegyezéssel alapon tegyék elérhetővé a felek számára.²⁴

Tény, hogy az amerikai class action mechanikus recepciója nem volna célravezető az eljárás egyes speciális sarokpontjai miatt (pl. költségviselési szabályok)²⁵. Belátható, hogy az Európai Bizottság ajánlása is kategorikusan elfordul az amerikai csoportperektől. Álláspontom szerint, mindezek ellenére, a class action modell vizsgálata is hasznos lehet a hazai jogintézmény megalkotása során. Hiszen a class action számos olyan perjogi megoldásra rámutat, melynek alkalmazását érdemes megfontolni (pl. intézményrendszer kiépítése), továbbá melyek alkalmazását érdemes kikerülni a hazánk jogtörténeti, jogszociológiai környezetébe és sajátos jogpolitikai céljainkat megvalósítani kívánó jogrendszerébe beépítendő, hatékony kollektív igényérvényesítési mechanizmus kialakítása során.

Felhasznált irodalom

Tanulmányok

ARANYI PÉTER: A fogyasztók kollektív igényérvényesítésének modelljei és módszerei. *Fogyasztóvédelmi Szemle* 2010. 1. szám

GÁTOS GYÖRGY: Perbeli igényérvényesítés közösségi érdeksérelem esetén (az amerikai „class action”). *Magyar Jog*, 1992. 2. szám

NAGY CSONGOR ISTVÁN: A csoportos igényérvényesítés lehetőségei és gazdaságtana a magyar jogban. *Jogtudományi Közlöny* 2011. 3. szám

²⁴ A Bizottság az igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáférés biztosítása érdekében kollektív jogorvoslati mechanizmusok kialakítását ajánlja a tagállamoknak (http://europa.eu/rapid/press-release_ip-13-524_hu.htm) (letöltve: 2013. december 3.)

²⁵ ÜDVARDY 2013. 449.

NAGY CSONGOR ISTVÁN: A csoportos igényérvényesítés összehasonlító jogi modelljei – 1. rész Az amerikai class action. *Külgazdaság* 2010. szeptember-október

NAGY CSONGOR ISTVÁN: Versenyjogsértés és kártérítés: a magánjogi jogérvényesítés meghonosításának lehetőségei a magyar jogban. A tételes jogi keretekben rejlő lehetőségek és a rendelkezésre álló jogalkotási alternatívák, 2008. (http://www.ajk.elte.hu/file/DI_Nagy_Csongor_Istvan_dis.pdf) (2012. január 3.)

RÉTI LÁSZLÓNAK, a Budapesti Ügyvédi Kamara elnökének, 2010 februárjában kelt, Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumnak címzett levele

SZABÓ PÉTER – BELÉNYESI PÁL: Az ügyvédi munkadíj egyik sajátos fajtája, az úgynevezett contingency fee szerepe a versenyjogi jogsértésekből eredő igények bíróság előtti érvényesítésében, in: Versenyjogi jogsértések esetén érvényesíthető magánjogi igények, szerk.: BOYTHA Györgyné, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008.

UDVARDY SÁNDOR: Az amerikai class action elméleti háttere és jogszabályi konstrukciója, In: Codificatio Processualis Civilis, Studia In Honorem Németh János (szerk.: Varga István), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2013.

YEAZELLI, STEPHEN C.: From medieval group litigation to the modern class action, New Haven – London, 1987.

Jogforrások, bírósági döntések

- a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. számú törvény
- Montgomery Ward & Co. v Langer, 168 F. 2d 182, 187 (8th Cir. 1948)
- T/11332. számú törvényjavaslat az 1952. évi III. számú törvény módosításáról
- Zöld Könyv a kollektív fogyasztói jogorvoslatokról, Európai Unió Bizottsága, COM (2008) 794, 2008., 7. o.

Internetes hivatkozások

A Bizottság az igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáférés biztosítása érdekében kollektív jogorvoslati mechanizmusok kialakítását ajánlja a tagállamoknak http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-524_hu.htm (letöltve: 2013. december 3.)

[A csoportos igényérvényesítés perspektívái a magyar jogban – Beszámoló a Polgári Eljárásjogászok Klubjának rendezvényéről http://www.jogiforum.hu/hirek/23819](http://www.jogiforum.hu/hirek/23819) (letöltve: 2011. november 10.)

New Federal Legislation: The Class Action Fairness Act 2005 (<http://www2.gtlaw.com/pub/alerts/2005/0302.asp>) (letöltve: 2011. december 1.)

The Federal Class Action Practice Manual: Historical Development and General Principles (<http://www.classactionlitigation.com/fcapmanual/chapter1.html>) (letöltve: 2012. január 5.)

The history of class action-lawsuits (http://www.ehow.com/facts_6789433_history-class_action-lawsuits.html) (letöltve: 2014. június 9.)